

Täysistunto

Keskiviikko 13.3.2024 klo 13.59—17.06

4. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 1/2024 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljusen kymmenen minuutin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ulkoministeri Elina Valtoselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kiljunen, teillä on suoraan puheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyydän anteeksi tätä myöhästymistä. Vika ei ole minussa vaan meidän kokousjärjestelyissämme, että suuren valiokunnan kokoushuone on tuolla toisessa päässä. Meillä oli Georgian ulkoministeri siellä paikalla, ja juuri nyt loppui, tulee väkeä sieltä kokouksesta tänne. Pyydän anteeksi.

Meillä on aiheena nyt tämä selonteko Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan tehtäviin, ja tässä täytyy sanoa teille kaikille, että elämme omalla tavallaan historiallista hetkeä. Tämä on ensimmäisen kerran, kun me täällä eduskunnassa käsittelemme ulkoasiainvaliokunnan puitteissa tätä selontekoa, jonka valtioneuvosto on meille antanut, mutta myöskin täysistunnossa sitä, kuinka Suomi tulee jatkossa osallistumaan konkreettisesti Naton rauhanajan tehtäviin, kuinka puolustusyhteistyötä yhdessä rakennetaan eteenpäin.

Tässähän tietysti Nato osoittaa näillä tämäntapaisilla tehtävillä sitä omaa kyvykkyytään ja valmiuttaan puolustaa aluetta yhdessä ja myöskin sitä valmiutta, mitä tarvitaan, että me kykenemme yhteistoimintaan eri Nato-jäsenmaiden välillä. Tämä on hyvin tavanomaista toimintaa Naton puitteissa, nämä erilaiset rauhanajan yhteiset harjoitteet ja toimintavalmiuksien kehittäminen, ja siinä suhteessa tämä nyt ensi kerran tulee meille, Suomellekin, ajankohtaiseksi, ja tässä sitä ollaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

Tässä valtioneuvoston selonteossa on kaksi konkreettista esitystä meille, ulkoasiainvaliokunnalle, joka tässä antaa nyt mietintönsä, ja toivottavasti täysistunto, eduskunta, voi sen hyväksyä.

Tässä Naton pysyvien miinantorjuntaosastojen tehtäviä harjoitellaan Itämerellä. Tämä tapahtuu huhtikuun alusta alkaen, ja kahden kuukauden ajan tätä harjoitustoimintaa tehdään. Tähän Suomi tulisi osallistumaan Katanpää-luokan aluksella enintään 40 ihmisellä tämän parin kuukauden aikana. On ollut selvillä jo tässä selontekoa annettaessa, että tämä toimintakenttä saattaa toiminnan kehittyessä tai harjoitustoimintojen valmiuksia kehitettäessä muuttua ja laajentua, ja näin itse asiassa tapahtui ihan tässä sen korvalla, kun selonteko oli jo meille annettu ja valiokunta oli käsittelemässä asiaa. Lähestulkoon päätöskentekotilanteessa kuultiin, että tähän tulikin lisäulottuvuus, ja sen takia me hieman viivästyttiin kokouksia ja otettiin lisää aikaa sille, että käsiteltiin myöskin se mahdollisuus, että nämä miinantorjuntatehtävät ulottuisivat myöskin Pohjanmerelle ja Norjanmerelle, ja niin tämän kahden kuukauden aikana, joka tässä nyt tulee tapahtumaan, tätä liikkumatilaa ollaan ainakin valiokunnan antaman esityksen pohjalta eduskunnalle nyt esittämässä.

Tämän lisäksi tässä on tarkoitus toisenkin tyyppisiin rauhanajan tehtäviin osallistua. Ilmavoimat vuorostaan osallistuisi kesä—heinäkuussa air shielding -tehtäviin Romaniassa ja Bulgariassa ja Mustanmeren alueella. Tähän osallistuttaisiin kahdeksan hävittäjän lento-osastolla, ja enintään sata henkilöä olisi tässä toiminnassa mukana.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat uusia ulottuvuuksia nyt Suomen toiminnassa. Kyse ei ole siis harjoitustoiminnasta vaan rauhanajan valmiuksien ylläpitämisestä. Siinä mielessä on erilainen luonne näillä tehtävillä. Luonnollisesti, kun ollaan tällaisessa yhteistoiminnassa mukana, valiokunta oli aika tarkka siitä, että tässä saattaa muodostua uhkaavia tilanteita, ihan aidosti uhkaavia tilanteita. Tiedustelu-uhka on tietysti koko ajan olemassa aina näissä tilanteissa, mutta mahdollisesti muitakin uhkatekijöitä.

Tämän miinantorjuntaosaston osalta Puolustusvoimat on arvioinut ja myöskin Nato on arvioinut uhkakuvat mataliksi. Tässä ei ole suurista riskeistä kysymys. Sentapaisia riskejä on kaikessa kansainvälisessä harjoitustoiminnassakin. Operaation toteuttamisen uhkina jopa ehkä vaarallisimmat saattavat olla pikemminkin sairastumisia ja tapaturmia, joita aina tapahtuu noin henkilökohtaisella tasolla. Sitten joudutaan ratkomaan niitä. Mutta varsinaista isoa uhkakuvaa ei tässä miinantorjuntaosaston toiminnassa olla katsottu. Sen sijaan tämä air shielding -tehtävä kun tapahtuu riskitasoltaan paljon hankalammassa kulmassa eteläisessä Euroopassa, lähempänä aktiivista sotatoimialuetta — hyvin tiedämme tämän sodan Ukrainassa tällä hetkellä — niin tähän liittyi enemmänkin huolia, mutta tätäkin Naton piirissä ja myöskin Puolustusvoimien piirissä arvioitiin, että tämä sotilaallinen uhka on tässäkin tilanteessa pieni, tosin sitä ei kuitenkaan voida poissulkea.

Nyt me olemme lähteneet siitä, kun annamme tämän selonteon ja yhdyimme tähän kantaan, että yhdyimme siihen valtioneuvoston arvioon näistä uhkakuvista, mutta toisaalta toivomme, että valtioneuvosto informoi eduskuntaa, mikäli tässä uhka-arviossa tapahtuisi olennaisia muutoksia, koska meidän täytyy olla aika tarkkoina siitä, missä kohdassa tässä liikutaan.

Tämä tapa, että Suomi nyt on mukana näissä rauhanajan toimintavalmiuksia kehittävisä toiminnoissa ja konkreettisissa toimissa, tietysti kuvaa sitä konkreettista sitoutumista, mikä meillä nyt on suhteessa liittokuntaan, siihen kollektiiviseen puolustusajatteluun, mitä me olemme. Tässä suhteessa me myöskin arvioimme sitä kokonaisuutta siinä mielessä, että kyllä, liittokunta on kokonaisuus ja meidän valmiutemme myöskin operatiiviseen toimin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

taan täytyy ulottua koko liittokunnan alueelle. Siinä suhteessa se on tärkeätä, että myöskin Etelä-Euroopan maiden turvallisuushuoliin, kun niitäkin on, meillä on valmius ainakin lähtökohtaisesti osoittaa intressiämme antaa oma panoksemme tähän puolustusyhteistyöhön. Tässä erityispiirteinä valiokunta nosti myöskin yhteistyön Ison-Britannian kanssa, koska se on merkittävä yhteistyökumppani näissä operaatioissa nyt erityisesti.

Niin, arvoisa puhemies, kuten totesin, Suomi nyt sotilasliittoon liittoutuneena maana osallistuu ensimmäisen kerran näihin rauhanajan tehtäviin, ja nythän meillä on erinomainen tilaisuus sitten arvioida, kuinka tämä onnistuu, mitä kokemuksia me saamme, ja toivomme sitten, että siltä pohjalta kykenemme jatkossakin olemaan aktiivisia ja tekemään päätöksiä tältä osin. Näin ollen valiokunta ehdottaa eduskunnan kannanotoksi, ettei meillä ole huomautettavaa tämän valtioneuvoston selonteon johdosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle. — Jos ministeri haluaa tässä vaiheessa käyttää puheenvuoron, niin ulkoasiainministeri Valtonen, olkaa hyvä.

14.10 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Eduskunta on käsitellyt viime viikot Puolustusvoimien osallistumista Naton rauhanajan tehtäviin, miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä. Kiitän eduskuntaa ja käsitteilyyn osallistuneita valiokuntia, ulkoasiainvaliokuntaa ja puolustusvaliokuntaa niiden työstä.

Kuten valiokunnatkin ovat huomioissaan tuoneet esiin, osallistumisella rauhanajan tehtäviin Suomi osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Osallistuminen Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten tavanomaiseen toimintaan ja on osa taakanjakoa. Osallistumisesta saadaan arvokasta oppia jatkoa varten.

Suomen Nato-jäsenyyden lähtökohtana on, että Suomi on aktiivinen liittokunnan jäsen, turvallisuuden tuottaja ja osallistuu liittokunnan toimiin turvallisuusympäristön, pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Rauhanajan tehtäviin osallistuminen on osa tätä työtä. Samalla se tukee ja luo uusia mahdollisuuksia ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön ja kumppanuuksiin liittolaisten kanssa. Jokainen liittolainen saa Natosta turvaa, mutta jokaisen myös odotetaan antavan yhteisen turvallisuuden takaamiseksi. Suomella on siihen hyvät lähtökohdat. Osallistuminen Naton rauhanajan puolustuksen tehtäviin on osa panostamme yhteiseen pelotteeseen ja puolustukseen. Nyt olemme tekemässä ensimmäistä kertaa päätöstä osallistumisesta rauhanajan tehtäviin, mutta jatkossa osallistumisesta tulee osa arkista Naton toimintaa. Naton pelotteen ja puolustuksen myötä kynys sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan on kohonnut. Pelote ei kuitenkaan ole vain sotilaallista puolustusta. Pelote on kykyä osoittaa, että olemme valmistautuneita kaikenlaisiin kriiseihin ja poikkeustilanteisiin. Pelote on myös sitä, että osallistumme rauhanajan toimintaan ja kannamme vastuuta.

Arvoisa puhemies! Naton Washingtonin ensi kesän huippukokouksen valmistelut ovat käynnistyneet. Huippukokouksen painopisteitä ovat pelotteen ja puolustuksen vahvistaminen ja Ukrainan tukeminen. Suomen osallistuminen rauhanajan tehtäviin on tärkeä viesti myös huippukokoukseen valmistauduttaessa ja tukee yhteistä työtämme liittokunnan vahvistamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ulkoministerille. — Ja sitten edustaja Heinonen.

14.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ulkoministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kiitos ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kiljuselle tämän asian esittelystä. Täytyy todeta, että oli suurempi ilo kuulla teidän nykyisiä puheitanne Natosta kuin teidän aiempia puheitanne Natosta, kiitos siitä. [Kimmo Kiljunen: Sama sävel!]

84 vuotta sitten, 13. maaliskuuta 1940, talvisota päättyi. Uhraus oli suuri: yli 25 000 suomalaista menetti henkensä, ja menetimme myös osan itsenäisen maamme maasta. Presidentti Kallio totesi tuolloin: ”Kuivukoon käteni, joka on pakotettu tällaisen paperin allekirjoittamaan”, kun annettiin tehtäväksi viedä ja tehdä rauha Neuvostoliiton kanssa. Adolf Ehrnrooth sanoi talvisodan opetuksiksi ”ei enää koskaan yksin”, ja nyt voi hyvin todeta että 84 vuotta myöhemmin tämä opetus lopulta on toteen näytetty.

Me olemme tänään tekemässä päätöstä Naton rauhanajan tehtäviin osallistumisesta. Olemme aktiivinen liittokunnan jäsen. Kannamme oman vastuamme liittokunnasta, mutta kannamme myös yhteistä vastuuta, ja siitä ennen muuta tässä päätöksenteossa tänään on kyse. Me huolehdimme tulevaisuudessakin siitä, että Suomi on turvallinen maa, ja me kannamme suurimman vastuun oman maamme puolustamisesta myös liittokunnan jäsenenä. Vanha snellmanilainen viisaus oli se, että loppupelissä jokainen maa huolehtii itsestään toisimmassa paikassa, mutta tämä yhteinen turvallisuuden sateenvarjo, jonka alla nyt olemme vajaan vuoden olleet ja ruotsalaiset naapurimme nyt pienen hetken, osaltaan meidän suojaamme ja turvaamme lisää.

Tässä on selkeä osoitus siitä, että me olemme aktiivinen toimija Natossa. Me olemme turvaa lisäävä toimija, emme turvaa kuluttava toimija Natossa. Tässä me osallistumme miinantorjuntatehtäviin, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja tuossa esittelypuheenvuorossaan ja myös ministeri Valtonen puheenvuorossaan esille toivat, mutta osallistumme myös hieman kauempana Mustallamerellä, Romanian ja Bulgarian alueella ilmavoimilla näihin tehtäviin, millä osoitamme sen, että me olemme valmiita toimimaan koko yhteisen liittokunnan alueella.

Itse olen aktiivisesti pitänyt esillä myös huolta siitä, että me pidämme vakuutusturvasta huolta, kun lähetämme naisia ja miehiämme näihin tehtäviin, ja tämä asia oli myös aktiivisesti esillä puolustusvaliokunnassa, jossa asiaa puheenjohtaja Kopran kanssa käsitelimme.

Tähän valtioneuvoston esitykseen on helppo yhtyä ja lähettää meidän osaavat joukkomme näihin tehtäviin. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen, vastauspuheenvuoro.

14.17 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä arvostan suuresti edustaja Heinosen sanoja, kun hän ilahtui omasta puheenvuorostani. Ilahdun minäkin myöskin siitä. Haluan ainoastaan sanoa sen, että minun omissa arvioissani sotilasliittoon liittoutuminen tai liittoutumattomuus ei ole ollut tavoite tai päämäärä, vaan keino — pienen maan keino selviytyä. Ja riippuu tietenkin turvallisuusympäristöstämme, minkälaisen tavan me valitsemme keinoksi, jolla me selviydymme. Siinä suhteessa minun puheissani on ollut aina sama sävel. [Timo Heinonen: Ei!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.18 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajakollega Zyskowiec totesi, että aika tulkinta, aikamoinen tulkinta. Ei mennä siihen sen syvemmälle, mutta kyllähän tämä maailma on nyt osoittanut sen, että se uskottelu, missä te, edustaja Kiljunen, elite vuosikymmenet, että jollain tavalla myötäilemällä ja ymmärtämällä Venäjää pysyisimme ulkopuolella vaikeista tilanteista — onhan se ollut totaalisen väärä. Se, millä tavalla Ukrainalle on nyt tapahtunut, mikä toisaalta sai sitten myös Ruotsin ja Suomen hakeutumaan [Sebastian Tynkkynen: Mennään eteenpäin! — Veronika Honkasalo: Eteenpäin!] osaksi yhteistä puolustusliittoa, oli se, että enää tähän myötäilyyn tai uskotteluun Venäjän naapurustossa ei ole varaa turvallisuuttamme rakentaa. [Veronika Honkasalo: Katse eteenpäin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Mäenpää.

14.19 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Sen verran tuohon Heinosen ja Kiljunen nokitteluun, että minä olen erittäin tyytyväinen, että me ei olla liittytty Natoon aikaisemmin, koska todennäköisesti muuten meidän Puolustusvoimat eivät olisi tässä kunnossa, mitä ne ovat nyt. Varmaan olette molemmat samaa mieltä.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä täällä on ainoassa käsittelyssä valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2024 ja siihen liittyvä ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Lisäksi puolustusvaliokunta on antanut asiasta lausunnon. Koen tehtäväkseni selventää muutaman asian, sillä aiheesta lienee ihmisten, kansalaisten keskuudessa jonkin verran epätietoisuutta näihin yksityiskohtiin liittyen.

Heti alkuun se tärkein osa selonteosta: Asevelvollisia ei lähetetä Naton rauhanajan tehtäviin. Varusmiehenä palvelevan lasta tai reserviläispuolisoa arjen keskeltä ei lähetetä vastentahtoisesti Nato-hommiin. Huomionarvoista on se, että Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa edes osallistua. Nyt näihin tehtäviin lähtijät toimivat Merivoimien ja Ilmavoimien tehtävissä, he siis ovat kantahenkilökuntaa tai vapaaehtoisuuteen pohjautuen reservistä palkattuja sopimussotilaita.

Muutama sana joukoista yleisesti lienee paikallaan. Naton keskeisiä yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviä ovat eteentyönnetty maavoimajoukko, jota aiemmin kutsuttiin nimellä eteentyönnetty läsnäolo, pysyvät laivasto-osastot ja Naton ilmapuolustus, ja siinä air policing ja air shielding ovat nämä vaihtoehdot. Lähes kaikki Nato-jäsenmaat osallistuvat yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla.

Sitten siitä Suomen osallistumisesta toimintaan. Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä huhti- ja toukokuussa sekä Naton rauhanajan yhteiseen puolustukseen air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään sadalla henkilöllä kesä- ja heinäkuussa. Osallistumisesta on tarkoitus päättää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Puolustusvaliokunta pitääkin launnossaan perusteltuna nyt valittua linjaa siitä, ettei Maavoimien FLF-joukkoihin osallistuta. Valiokunta huomauttaa, että isom-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

paa maavoimien osastoa joukkueetasosta ylöspäin ei ole käytännössä mahdollista lähettää ulkomaille ilman, että tehtäviin löytyy vapaaehtoisia reserviläisiä. Reserviläisten käyttöön Naton rauhan- ja kriisiajan tehtävissä liittyy taas useita avoimia lainsäädännöllisiä ja palvelussuhteen ehtoihin liittyviä kysymyksiä, joita ei ole vielä ratkottu.

Ensin mainittu miinantorjuntaosaston tehtävä on tarkoitus toteuttaa aluksen pysyvällä henkilöstöllä sekä erikseen reservistä palkattavilla sopimussotilailla. Sopimussotilaita on tarkoitus käyttää asevelvollisten tilalla miehistötehtävissä, koska asevelvollisten käyttö osallistumisen aikana ei ole mahdollista. Toiseksi tehtäväksi kerrotun ilmapuolustuksen tehtävän henkilöstö koostuisi tämän hetken suunnitelman mukaan kokonaisuudessaan kantahenkilökunnasta. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa rouva puhemies! Toimintaan Naton pysyvässä miinantorjuntaosastossa ei kohdistu poikkeavia uhkia verrattuna normaalin kansainvälisen harjoitustoimintaan tai alueelliseen koskemattomuuden turvaamisen tehtäviin. Suora sotilaallinen uhka Itämeren alueella arvioidaan tällä hetkellä matalaksi. Todennäköisimmät uhkat aiheuttavat operaatioturvallisuuden vaarantuminen, sairastuminen tai tapaturma meripalveluksessa, siis jotakuinkin samanlaiset vaarat, mitä lähes jokaisella, ainakin fyysistä työtä tekevällä, on aivan jo normaalissa arjessaan. [Puhemies koputtaa]

Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen Romaniassa toteuttavaan air shielding -tehtävään osallistumisen yleinen riskitaso vastaa pitkälti kotimaassa toteutettavia, alueellisen koskemattomuuden turvaamisen tehtäviä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Opeointi toteutettaisiin kyllä lähempänä aktiivista sotatoimialuetta kuin Suomessa, mutta ilmavalvonnan päivystystehtäviä toteutetaan vain matalan riskin merialueilla sekä Naton jäsenvaltioiden alueella.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä: Sotilastoiminnassa on toki aina omat riskinsä, erityisesti, jos tilanne merkittävästi kiristyy, mutta tämä sama ongelma koskisi luultavasti siinä vaiheessa jo Suomeakin alueena. Ei ole siis syytä kantaa mitään erityistä huolta juuri selonteossa mainittujen tehtävien takia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

14.25 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun totean ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä, että kiitan edustaja Kiljusta tästä esittelystä tähän asiaan. Uskon, että meillä molemmilla on ihan sama näkemys tänä päivänä, että aivan ehdottomasti Suomelle on hyväksi, kun olemme Naton täysjäseniä.

Kohdistan arvoisalle ulkoministerille hieman tarkentavaa kysymystä kahdeksasta Hornet-osastosta ja sadasta hengestä, jotka lähetetään 5.6. kahdeksi kuukaudeksi Romaniaan: Minkälainen on siellä työturvallisuus? Minkälainen on majoitus? Miten on huolto järjestetty? Minkä kokoisina osastoina tehdään näitä valvontalentoja — yksinlentoina vai useamman koneen taholta? Millä tavalla on annettu ohjeistus, kun nämä Hornetithan ovat aseistettuja? Mikä on annettu lentäjille ohjeistukseksi? Jos esimerkiksi venäläinen Suhoi lähestyy ja tulittaa vaikka meidän Hornetia, vastaammeko tulitukseen vai pyrimmekö irtaantumaan tilanteesta? Näihin haluaisin hieman tarkentavia lisäkysymyksiä, kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

14.27 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun olemme Naton liittolaisia, on täysin luonnollista, että osallistumme liittolaisten toimintaan. Toki olemme olleet Nato-operaatioissa aiemminkin mukana, mutta nyt olemme täysjäsenenä. Osallistumalla operaatioihin vahvistamme omaa turvallisuuttamme ja toimintatapojamme sekä kehitämme yhdessä Naton toimintatapoja ja turvallisuusympäristöä.

Puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö selonteosta on yksimielinen. Olen erittäin iloinen, että huolimatta kaikesta kärkeästäkin debatista sisäpoliittisissa kysymyksissä olemme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhtenäisiä. Se jos mikä on pienen maan, kuten Suomen, etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

14.27 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi kyllä hoitaa oman tonttinsa. Näin oli ennen Nato-jäsenyyttä, ja näin on nyt osana yhteistä puolustusta. Tämä näkyy muun muassa siten, että tänä vuonna Suomi osallistuu Naton pysyvän miinantorjunta-osaston toimintaan Itämerellä. Ilmavoimat puolestaan osallistuu Naton air shielding -tehtäviin Romaniassa.

Heti jäsenyyden alkuvaiheessa Suomi ottaa paikkansa ja osallistuu yhteiseen puolustukseen. Se jos mikä osoittaa, että olemme sitoutuneita. Samalla varmistamme nopean integroitumisen osaksi liittokuntaa. Osallistuminen yhteisen puolustuksen tehtäviin on normaalia jäsenmaan toimintaa. Sitä meiltä odotetaan, ja siihen olemme myös valmiita. Vapaamatkustajan penkkiä me emme ole koskaan hakeneet. Lippu on lunastettu, ja nyt ajetaan. Sedan kör vi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

14.29 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Viitaten erään edustajan tekemiin tulkintoihin erään toisen edustajan näkemyksistä, niin ehkä on hyödyllisempää jättää tällaiset pohdinat historiantutkijoille, jotka varmasti tulevaisuudessa kyllä tulevat penkomaan asiakirjoista sen, [Juho Eerola: Keskisarja penkoo! — Naurua] mihinkä meidän turvallisuuspoliittinen analyysimme ja linjamme oikeastaan Naton suhteen ja läntisen liittoutumisen suhteen ja myös Venäjä-kysymykset perustuivat viimeisen 20 vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Ennen sotilaallista liittoutumista Suomi oli varmasti niin lähellä Natoa kuin maa voi olla ilman artikla 5:n suomia turvakuuita, ja ehkä nyt tämä rauhanajan operaatio, johon olemme osallistumassa, osoittaa sitä valmiutta ja kyvykkyyttä, joka meillä oli vahva jo ennen Nato-jäsenyyttä, nimenomaisesti, että osallistumme, emme pelkää oman alueemme ja oman turvallisuutemme vahvistamiseksi, vaan oikeasti pidämme huolta koko liittokunnan turvallisuudesta — vähän mihin edustaja Tynkkynenkin tuossa äsken viittasi, että vapaamatkustajia emme halua olla, vaan haluamme sen sotilaallisen potentiaalin ja kyvykkyyden, joka meillä on, ulottaa myös kaikkien liittokunnan jäsenten toimintaan.

Ehkä on huomionarvoista nimenomaan se, että nyt ensimmäistä kertaa verrattuna aika aikaisempaan Islannin ilma- ja ilmavalvontaoperaatioon, jossa suomalaiset olivat mukana koneillaan, silloin koneet olivat aseistamattomia ja nyt on oikeasti niin sanotusti raskasta siiven alla ja nimenomaan ollaan vähän vaativimmissa tehtävissä. Mutta se on ehkä osoitus tästä maailmanajasta, jossa Euroopassa tällä hetkellä elämme, että liittolaisemme Mustan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

meren alueella, erityisesti Romaniassa ja Bulgariassa, tarvitsevat nimenomaan ilmapuolustuksensa vahvistamista, ja jos meillä on tässä suhteessa kyvykkyyksiä ja kapasiteettia antaa ilman, että meidän oma kansallinen turvallisuutemme kärsii, niin ehdottomasti näin tulee tehdä. Siinä mielessä täytyy kiittää hallitusta ja sekä puolustusvaliokuntaa, jossa olen itse saanut toimia, että myös ulkoasiainvaliokuntaa asian hyvästä käsittelystä ja periaatteellisesta selvityksestä. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.31 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tähän äskeiseen debattiin ajattelin ottaa kantaa, että olisiko kuitenkin nyt aika jättää se historia taaksemme. Me tiedämme, että täällä Suomessa on ollut tällainen suomettumisilmiö, ja sitten on ollut niitä, joilla on ollut valmius — meillä on ollut jopa puoluekokouspäätöksiä, että olisimme aikaisemmin hakeneet Nato-jäsenyyttä, mutta kuitenkin ei ollut se oikea aika. Nyt oli se oikea aika.

Taas toisaalta voimme todeta, että on helppo olla jälkiviisas, mutta me olemme kaikki olleet vähän naiiveja ja sinisilmäisiä. Pitää vain katsoa, mitä päätöksiä eduskunnassa on tehty viimeisen vuosikymmenen aikana, esimerkiksi kun Rosatom-asiaa käsiteltiin. On hyvä muistaa, että samat tahot, jotka ovat jo pitkän aikaa puoltaneet Nato-jäsenyyttä, jo ennen tätä prosessia, kuitenkin myös luottivat Venäjään siinä vaiheessa, kun äänestettiin Rosatomista. Sekin oli osa tätä naiivisuutta ja sinisilmäisyyttä. Mutta jätämmekö me nyt nämä asiat taaksemme historiassa ja toteamme sen, että 184 kansanedustajaa äänesti Nato-jäsenyyden puolesta eli 92 prosenttia koko eduskunnasta oli yhtä mieltä. Uskon, että se on hyvä, että me nyt jatkamme matkaa eteenpäin yhdessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.32 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Kaksi nostoa tästä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä.

Ensin: ”Valiokunta toteaa, että vaikka ennakkoon tehtävistä tehty uhka-arvio on matala, voi tilanne muuttua nykyisessä turvallisuusympäristössä nopeasti. Riskittömiä tehtävät eivät ole. Mikäli uhka-arvio tehtävien suorittamisen suhteen merkittävästi muuttuu, pyytää valiokunta valtioneuvostoa informoimaan eduskuntaa tästä asianmukaisesti.”

Toiseksi: ”Valiokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin tärkeänä sitä, että näiden tehtävien päättyessä on hyvä arvioida saatuja kokemuksia ennen kuin seuraavasta osallistumiskierroksesta tehdään päätöksiä.”

Arvoisa puhemies! Tämä on ensimmäinen kerta, kun Suomi on osallistumassa Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, ja on tärkeää, että eduskuntaa kuullaan asian suhteen ja sen vaikuttamismahdollisuudet turvataan. Toivoisin, että ulkoministeri Valtonen antaisi tähän vielä varmistuksen, että näin todella tullaan tekemään.

On tärkeää, että Suomessa käydään avointa keskustelua siitä, millainen Nato-maa Suomi tulee olemaan ja haluaa olla. Meidän tulee vaalia demokraattista ja avointa keskustelua myös Nato-jäsenyydessä, ja tämän päivän keskustelun alku osoittaa, että meillä on tässä paljon tehtävää. Keskustelun pitäisi olla myös aidosti mukaan ottavaa. Pakottava konsensus ei tässäkään mielessä ole eteenpäin vievää ja demokraattista. Itseäni esimerkiksi usein askarruttaa se tosiasia, kuinka sukupuolittunutta ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu myös täällä täysistunnoissa usein on, kun näitä asioita käsitellään. Tälläkin hetkellä olen ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

noa naispuolinen kansanedustaja, joka pyysi tästä puheenvuoron. [Juho Eerola: Ainoa ministeri on nainen!]

Mutta haluaisin nostaa esille myös sen, että esimerkiksi yksi tärkeä kysymys, josta ei ole laajaa yhteisymmärrystä, on Suomen rooli ydinaseiden suhteen. Ei olisi Suomen etu, jos niukka enemmistö yksin päättäisi Suomen linjasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

14.35 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Osallistuminen Naton yhteisiin tehtäviin osoittaa Suomen sitoutumista ja valmiutta kantaa vastuuta Naton pelotteesta sekä puolustuksesta. Nämä tehtävät kuvastavat Naton yhteisen puolustuksen pääajatusta, jossa jäsenmaat valmistautuvat tukemaan toisiaan.

Tehtäviin kuuluva uhkataso on matala. Sitä kuvasi mielestäni hyvin edustaja Mäenpää tuossa hiukan aiemmin. Kummassakin tehtävässä noudatetaan kuitenkin Naton voimankäyttövaltuuksia. Sekä ulkoasiainvaliokunta että puolustusvaliokunta painottavat selon-
teon mukaisesti sitä, että lento-osasto voitaisiin vetää pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi. Nämä tehtävät, niiden kustannukset, maksetaan Puolustusvoimien budjetista.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Ihan jonkunlaista pientä, voisiko sanoa, hikkaa oli tässä mietinnön hyväksymisen loppuvaiheessa tuolla ulkoasiainvaliokunnassa. Saimme ihan loppuvaiheessa tietoa siitä, että tehtävät hiukan laajenevat, ja näin olen tämän mietinnönkin tänne saliin tulo ehkä viivästyy tässä hiukan. Jos mahdollista on ja jos voisin pyytää kunnioitettua valiokunnan puheenjohtajaa hiukan aukaisemaan tätä tilannetta, mikä ulkoasiainvaliokunnan osalta oli tämän mietinnön hyväksymisen kanssa, niiltä osin kuin te näette, että olisi hyvä saattaa tietoisuuteen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

14.37 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! On erinomaista, että lopultakin olemme Naton jäseniä. Se ei kuitenkaan ole itsetarkoitus vaan se, mitä voimme saavuttaa tuon jäsenyyden avulla ja toisaalta millaista lisäarvoa me itse voimme puolustusliittoon tuoda. Emme siis voi jäädä ikään kuin köllöttelemään siihen, että nyt olemme Naton jäsen.

Meidän on perusteltua olla aktiivinen jäsen, sillä olemalla aktiivinen kaikilla tasoilla, niin operaatioissa, päätöksenteossa kuin suunnittelussa, voimme myöskin olla näyttämässä siellä Natolle suuntaa siihen, minkälaisia ratkaisuja puolustusliitossa tehdään. Aktiivinen osallistuminen esimerkiksi rauhanajan toimintaan, niin kuin asiaan, jota tässä käsitellään, parantaa meidän omaa kykyämme toimia liittokunnan jäsenenä ja toisaalta myöskin sitten parantaa sitä liittokunnan suorituskykyä, ja siinä mielessä tämä on erittäin perusteltua. Toivon, että olemme niin aktiivisia kuin on mahdollista ilman, että vaarannetaan niitä muita Puolustusvoimien perustehtäviä, mitä sille kuuluu, ja että myöskin niissä kabineteissa ja esikunnissa, joissa meillä on henkilöstöä ja tulee olemaan, otamme aktiivisen osan. Uskon siihen, että suomalainen politiikka, puolustuspoliittika, on yhtä arvostettua kuin myöskin osaaminen tällä puolustussektorilla kaiken kaikkiaan ihan globaalisti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

14.38 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellä moni on todennut, mielestäni on hienoa se, että Suomi osallistuu Naton rauhanajan yhteisiin tehtäviin ja siten osoittaa oman valmiutensa puolustaa koko liittokuntaa, eli toisin sanoen, suomeksi sanottuna, emme ole vain turvallisuuden kuluttaja vaan myös turvallisuuden tuottaja koko Natossa. Jos nyt ajatellaan ylipäänsä Natoa ja ajatellaan vaikka sitä ikään kuin vakuutuksena, niin kyllähän siitä silloin yleensä pitää myös kantaa jonkunäköisiä kustannuksia, jotta pahan päivän varalla sitten myös meitä ollaan valmiita auttamaan. Näinhän se toimii, että yksi kaikkien puolesta ja kaikki yhden puolesta Natossa, ja siltä osin tämä on mielestäni hienoa.

Palaten hieman tuohon aiempaan debattiin on varmasti useita eri syitä käsitellä Suomen historiaa siinä, miten me ollaan lähestytty tätä puolustuspolitiikkaa, onko siinä ollut tällaisia suomettumista. Se on ihan toinen aihe, mutta se, viekö se tässä kohtaa eteenpäin tätä tärkeintä asiaa, eli koko Suomen turvallisuutta ja sitä, että koko Suomen kansa on yhtenäisesti sitä mieltä, että tehty päätös Natosta oli oikea, ja sitten mennään siitä eteenpäin ja pyritään tuottamaan turvallisuutta yhdessä, niin se on varmaan se äärimmäisin, tärkein kysymys. Jos ajatellaan ihan puolustuksellisesta näkökulmasta, niin se on iso ongelma, jos meillä on yhtäkkiä tilanne, että puolet kansasta on sitä mieltä, että näin ei pidä toimia, ja toinen puoli on sitten sitä mieltä, että näin ehdottomasti pitää toimia. Se heikentää viiden ja puolen miljoonan ihmisen puolustuskykyä ihan merkittäväällä tavalla, ja sen takia puolustuspolitiikassa on mielestäni perusteltua, että pyritään löytämään semmoinen yhteinen näkemys näille linjauksille.

Sitten vielä tuosta Natoon hakemisesta. Muistuttaisin kuitenkin, miltä se Nato-prosessi — en ollut eduskunnassa silloin — ainakin kansalaisen näkökulmasta siinä vaiheessa näytti: Täytyy muistaa, että noissa erilaisissa kannatusmittauksissa nimenomaan Suomen kansalaisten tahto siihen, että Suomi liittyy Natoon, alkoi kohoamaan merkittävästi, minkä jälkeen sitten prosessi myöskin eduskunnan päässä on lähtenyt liikkeelle. Totta kai ne ovat varmasti tapahtuneet limittäin, mutta täytyy muistaa, että jotta me voidaan olla osana Natoa ihan uskottavalla tavalla, se edellyttää myös sitä, että Suomen kansalaiset ovat siihen valmiita, ja he osoittivat sen valmiutensa, jota aiemmin myöskään Suomen kansalaisilta, äänestäjiltä, ei ollut kyselymittauksissa. Ei ollut tilannetta, jossa enemmistö suomalaisista olisi ollut sitä mieltä, että Suomen pitää liittyä Natoon. Tämäkin on syytä muistaa, että mielestäni tässä mentiin aika lailla sen kansalaisten pulssin mukaan ja edettiin.

No sitten vielä sekin huomio, että täytyy muistaa, että Suomella oli siinä mielessä otollinen tilanne liittyä Natoon, koska Venäjän kaikki välittömän valmiuden maavoimat oli käytännössä sidottu Ukrainan rintamalle. Jos oltaisiin menty jossain toisessa tilanteessa, niin herra tietää, olisiko käynyt niin, että Venäjä olisi alkanut voimakkaalla tahdilla keskittämään esimerkiksi Suomen rajoille joukkoja, jolloin oltaisiinkin oltu ihan toisenlaisessa tilanteessa. Nämä ovat aina kompleksisia, ja me ei voida tietää, kun tällaisista historian kulkua ei ole käyty, mitä olisi tapahtunut. Mutta oleellista on se, että me olemme Natossa. Nyt me tuotamme sitä turvallisuutta, ja mennään tästä eteenpäin ja varmistetaan se, että tässä maassa säilyy rauha myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

14.41 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom tässä kävi hyvin läpi tätä liittymisprosessia. On erittäin tärkeää, että kansalaisten hyväksyntä Natoa kohtaan on kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

kealla, niin kuin se nyt on. Se on tärkeää, ja sitä mahdollisuutta ei oikeastaan aiemmin takavuosina ollut, että Suomi olisi voinut liittyä Natoon siinä mielessä, että tätä kansalaishyväksyntää ei oikeastaan ollut olemassa.

No, täällä on myös todettu edustaja Mäenpään toimesta, että Suomen puolustusvoimien suorituskykyä on pidetty erittäin korkealla tasolla liittoutumattomuuden kaudella. Tämä linja on ehdottomasti ollut oikea valinta, vaikka aikaa onkin nyt ajanut liittoutumattomuuden ohi sekä Suomen että Ruotsin osalta.

Arvoisa puhemies! Ruotsi teki takavuosina, noin parikymmentä vuotta sitten, valintoja puolustusvoimiensa supistamisesta. Valitettavasti nämä valinnat ovat olleet hieman lyhytnäköistä ajattelua ainakin näin jälkikäteen tarkasteltuna, ja Ruotsi onkin nyt kehittämässä jälleen puolustusvoimiaan vahvemmiksi. On erittäin myönteistä, että Ruotsi on hyväksytty pitkän odottelun jälkeen viimein liittokunnan jäseneksi. Kiitänkin hallitusta ja ulkoministeriä siitä, että olette tehneet ja tehnyt taustatyötä Ruotsin saamiseksi Naton liittokuntaan.

Arvoisa puhemies! Nyt kun kaikki Pohjoismaat yhdessä kuuluvat Natoon, helpottaa se edelleen sekä yhteisen puolustuksen suunnittelua että myös harjoitusten järjestämistä. Suomessa on paljon annettavaa muun muassa arktisen sodankäynnin oppien tuomisessa liittokunnan keskuuteen, ja niinhän harjoituksissa on Suomen Lapissa hiljattain tehtykin. Mitä vahvempi läntinen puolustusliitto on, sitä pienemmäksi muuttuu uhka sodan leviämisestä muualle Eurooppaan.

Arvoisa puhemies! Näin talvisodan päättymisen 84-vuotismuistopäivänä olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että on erittäin hyvä, ettei Suomi ole enää milloinkaan yksin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

14.44 Kimmo Kiljunen sd: Kiitokset näistä viimeisistä sanoista. On hyvä muistutus: silloin liput olivat puolitangossa tuona päivänä vuonna 1940 keväällä. Tänä ne eivät ole puolitangossa vaan täystangossa — elämme itsenäisessä, suvereenissa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Minä halusin tässä käyttää tämän meidän puoleltamme viimeisen puheenvuoron, ehkä ministeri vielä vastaa salin puolelta. Kiitän edustajia hyvästä keskustelusta, erinomaisen hyviä huomioita. Edustaja Koposen muotoilu oli erityisen palkitseva, kun hän korosti sitä, että meidän kannattaa vaalia kansallista yhteisymmärrystä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päättäessämme — ja analysoidessamme myöskin — mutta ennen kaikkea päättäessämme. Miksi niin? Me kaikki hyvin tiedämme, että jos tämä pieni maa on näissä fundamentaalisissa eksistenssikysymyksissä jakaantunut, niin meillä on ulkoisia toimijoita, jotka käyttävät sitä hyväksi. Sen jälkeen se keskustelu ei ole enää sisäistä, vaan sillä on aivan toisenlaiset ulottuvuudet. Jos me haluamme pitää nämä asiat omissa käsissämme, niin kuin me haluamme pitää ne omissa käsissämme, niin me pyrimme pienenä maana konsensukseen, ja siinä minä kiitän kyllä eduskuntaa. Kiitän myöskin ulkoasiainvaliokuntaa erinomaisesta yhteistyöstä tässä asiassa. Me löysimme erinomaisesti sen yhteisymmärryksen. Kiitän myöskin ministeriä tästä yhteistyöstä.

Minä myöskin arvostan sitä, mitä edustaja Heinonen tässä toi esille. Minusta on erittäin arvokasta, että me käymme historiaa myöskin läpi. Itse kukin meistä on lukenut Paasikivensä, Koivistonsa ja Niinistönsä. Kyllä me olemme historiaa käyneet läpi, ja täytyykin tuntea historia voidakseen elää tätä päivää ja ymmärtää ne realiteetit, missä tänään eletään, ja ne päätökset, jotka pieni Suomi tekee tässä kontekstissa. Tämä yhteinen selviytymistä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

rinamme pienenä kansakuntana on se, minkä me jaamme, sen kohtalon täällä yhdessä. Tietenkin on vähän ongelmallista, että juuri nyt, kun me teemme ensimmäistä konkreettista päätöstä rauhanajan tehtäviin osallistumisesta Naton puitteissa, meidän ei kannata synnyttää tarpeetonta poleemista ristiriitaa, mutta meillä on varaa siihenkin. Me kykenemme siihenkin, ja se on ihan hyvä, että se tässä pikkuisen tuli esille.

Edustaja Vähämäki kysyi ihan konkreettisesti tästä pienestä episodista. Yritin omassa puheenvuorossani nopeasti tätä käydä läpi. On hyvä, kun ministeri on tässä paikalla, niin voidaan vielä sitä vähän pohdiskella yhdessäkin tässä ääneen. Ongelmahan oli vähän siinä, että kun tällainen operatiivinen toiminta tapahtuu, niin siinä ihan viime hetkilläkin saatetaan tapahtua muutoksia. Nythän meillä kävi vähän hassusti. Siitä, edustaja Vähämäki, haluaisin tässä sanoa, että viittä minuuttia ennen sitä kokousta ulkoasiainvaliokunnassa, jossa meidän pitikin tehdä päätös tästä selonteosta, me saimmekin viestin siitä, että tässä miinantorjunta-alusten operaatioalue on laajempi kuin se, mikä selonteossa on. Kieltämättä siihen jäi semmoinen, sanoisin kiusallinen tilanne. Eli jos me emme olisi saaneet sitä soittoa otettua vastaan ja vielä lykättyä omaa kokoustamme saadaksemme lisäkuulemisia tässä aikaiseksi, me olisimme hyväksyneet selonteon toisessa muodossa, ja olisikin ollut aika hankala tilanne hallituksella, kuinka operoida. Tämä toiminta-alue olisikin ulottunut toiseksi: Ne suomalaiset alueet olisivat jääneet tänne Itämerelle. Ne eivät voisikaan mennä sinne Pohjanmerelle, ja sekin olisi ollut epäonnistuminen.

Me emme osallistu kylläkään operatiivisen toiminnan yksityiskohtien päätöksiin eduskunnassa, se on aivan selvä asia jatkossakin, mutta tässä se oli hyvin selkeä tilanne. Siinä suhteessa olemme jo tietysti Puolustusministeriön suuntaan tätä puhuneet, ulkoministeriönkin suuntaan koko ajan puhuneet. Erittäin tärkeitä on tiedonkulku hallituksen ja eduskunnan välillä näissä asioissa.

Minä haluan ihan julkisesti kiittää ministeri Valtosta siinä, että ainakin ulkoasiainvaliokunta pidetään jatkuvasti tarkasti tietoisena siitä, kun hallitus tekee merkittäviä valmisteluja — siis tekee merkittäviä valmisteluja, ei vielä päätöksentekoa. Tässä suhteessa kiitän siitä. [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!] — En halua käyttää yhtään enempää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

14.48 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Yhdyn kiitoksiin: kiitos eduskunnalle ja vielä kerran myös ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kiljuselle. Erinomainen yhteistyö, ja se tietysti edellyttää sitä, että vuorovaikutus on molemminpuolista ja nostetaan asioita avoimesti esille. Erityisen ilahduttavaa on se, että nyt katsomme eteenpäin.

Muutamaan kysymykseen vastaukset.

Puolustusvoimien osallistuminen air shielding -tehtäviin toteutetaan siis enintään kahdeksalla F/A-18-hävittäjällä, ja suomalaisen osaston koko on arviolta noin 70—100 henkilöä, joka sisältää siis operaation johdon, ohjaajat ja laajasti muita henkilöitä. Tämän hetken suunnitelman mukaan henkilöstö koostuisi kokonaisuudessaan kantahenkilökunnasta.

Suomen lento-osasto tukeutuu lentotukikohtaan, joka sijaitsee Kaakkois-Romaniassa Mustanmeren rannikolla. Air policing -tehtäviä toteutetaan Naton jäsenvaltioiden — Romania, Bulgaria — ja Mustanmeren kansainvälisellä vesialueella niiltä osin kuin ne on arvioitu matalan riskin alueeksi. Emme tule harjoittamaan lentotoimintaa korkeamman riskin alueella, jolloin todennäköisyys sodan osapuoleksi joutumiselle on verrattain pieni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2024 vp

Mutta normaalin harjoitustoiminnan riskien lisäksi on tietenkin mahdollista, että osastomme joutuu epäammattimaisen lentotoiminnan tai provokaatioiden kohteeksi samalla tapaa kuin kotimaan alueellista koskemattomuutta turvattaessa. Suomalaiset hävittäjät ovat tehtävien aikana varustettu ilmataisteluohjuksin, tykein ja omasuojajärjestelmin. Varustus on sama kuin kansallisessa ilmatilan valvonnassa.

Naton air shielding -toimintaan sisältyvässä air policing -toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia. Puolustusvoimien mukaan toimivaltuudet vastaavat Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisia alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa käytettyjä toimivaltuuksia. Air policing -toiminnassa Nato ROE sallii hävittäjäosaston minimivoimankäytön Naton vastuualueella, joka kattaa jäsenvaltioiden ilmatilan osat. Voimankäyttöä voidaan siis tehdä itsepuolustuksen lisäksi myös konetta vastaan, joka on varmennetusti käyttänyt voimaa johonkin toiseen Naton koneeseen. Tehtävä toteutetaan Naton sotilaallisen komentorakenteen johdossa. Natolle annetaan johtovastuu käyttää suomalaista osastoa air policing -tehtäviin mukaan lukien siihen kuuluva voimankäyttö.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 1/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.